

Sygnatura akt II AKa 303/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 października 2018 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: SSA Bogusław Tocicki

Sędziowie: SSA Barbara Krameris (spr.)

SSO del. do SA Maciej Skórniak

Protokolant: Beata Sienica

przy udziale prokuratora Prokuratury Regionalnej Wiesława Bilskiego

po rozpoznaniu w dniu 3 października 2018 r.

sprawy J. B.

oskarżonego z art. 13 § 1 kk w związku z art. 148 § 1 kk, art. 156 § 1 pkt 2 kk w zw. z art. 11 § 2 kk

na skutek apelacji wniesionej przez oskarżonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Świdnicy

z dnia 13 czerwca 2018 r. sygn. akt III K 167/17

I. zaskarżony wyrok wobec oskarżonego J. B. utrzymuje w mocy;

II. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. A. T. 600 zł tytułem kosztów nieopłaconej obrony z urzędu oskarżonego J. B. w postępowaniu odwoławczym oraz 138 zł tytułem zwrotu VAT;

III. zwalnia oskarżonego od ponoszenia kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze, zaliczając poniesione wydatki na rachunek Skarbu Państwa.

--	--	--

UZASADNIENIE

J. B. został oskarżony o to, że :

w dniu 21 maja 2017r. w W. woj. (...), działając w zamiarze bezpośrednim pozbawienia życia Ł. K. zadał mu cios narzędziem ostrym w postaci noża w szyję, lecz zamierzonego celu w postaci pozbawienia życia nie osiągnął z przyczyn od siebie niezależnych, czym spowodował u pokrzywdzonego obrażenia ciała w postaci rany klutej szyi po stronie prawej penetrującej do gardła z uszkodzeniem naczyń tętniczych i żylnych szyi z obfitym krwotokiem, uszkodzeniem górnej części przełyku i dolnej części prawej ślinianki przyusznej, następową pourazową niedrożność prawej tętnicy szyjnej wewnętrznej z udarem niedokrwiennym mózgu pod postacią niedowładu połowicznego lewostronnego i padaczki oraz pourazowym obwodowym uszkodzeniem nerwów X, XI, XII i pnia współczulnego po stronie prawej z porażeniem prawej połowy krtani, które to obrażenia stanowiły ciężki uszczerbek na zdrowiu w postaci choroby realnie zagrażającej życiu pokrzywdzonego

to jest o przestępstwo z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. i art. 156 § 1 pkt 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Sąd Okręgowy w Świdnicy wyrokiem z dnia 13 czerwca 2018 r., sygn.. akt: III K 167/17:

I. uznał oskarżonego J. B. za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu opisanego w części wstępnej wyroku, z tym iż uznał, że zarzucanego mu czynu dopuścił się działając w zamiarze ewentualnym pozbawienia życia Ł. K. to jest przestępstwa z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. i art. 156 § 1 pkt 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i za to na podstawie art. 14 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. wymierzył mu karę 8 lat pozbawienia wolności;

II. na podstawie art. 46 § 2 k.k. orzekł od oskarżonego J. B. na rzecz pokrzywdzonego Ł. K. nawiązkę w wysokości 10.000 złotych;

III. na podstawie art. 63 § 1 k.k. na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolności zaliczył oskarżonemu okres jego zatrzymania i okres tymczasowego aresztowania od dnia 21 maja 2017r. do 13 czerwca 2018r.;

IV. na podstawie art. 44 § 2 k.k. orzekł przepadek na rzecz Skarbu Państwa przez zniszczenie dowodu rzeczowego w postaci noża opisanego w wykazie dowodów rzeczowych nr DRZ 1251.2017 pod pozycją nr 3 na karcie nr 221 akt, wycinka z koldry opisaney w wykazie dowodów rzeczowych nr DRZ 1252.2017 pod pozycją nr 4 na karcie nr 221 akt, butelki po alkoholu opisaney w wykazie dowodów rzeczowych nr DRZ 1254.2017 pod pozycją nr 6 na karcie nr 221 akt;

V. na podstawie art. 230 § 2 k.k. zwrócił oskarżonemu J. B. dowody rzeczowe w postaci mopa opisanego w wykazie dowodów rzeczowych nr DRZ 1249.2017 pod pozycją nr 1 na karcie nr 221 akt, narzuty opisaney w wykazie dowodów rzeczowych nr DRZ 1250.2017 pod pozycją nr 2 na karcie nr 221 akt, telefonu komórkowego opisanego w wykazie dowodów rzeczowych nr DRZ 1253.2017 pod pozycją nr 5 na karcie nr 221 akt, kłapek opisanych w wykazie dowodów rzeczowych nr DRZ 1255.2017 pod pozycją nr 7 na karcie nr 221 akt, spodni opisanych w wykazie dowodów rzeczowych nr DRZ 1256.2017 pod pozycją nr 8 na karcie nr 221 akt, koszulki opisaney w wykazie dowodów rzeczowych nr DRZ 1257.2017 pod pozycją nr 9 na karcie nr 221 akt, slipek opisanych w wykazie dowodów rzeczowych nr DRZ 1258.2017 pod pozycją nr 10 na karcie nr 221 akt, skarpetek opisanych w wykazie dowodów rzeczowych nr DRZ 1259.2017 pod pozycją nr 11 na karcie nr 221 akt;

VI. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adwokata M. K. kwotę 1180,80 zł złotych tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej oskarżonemu z urzędu w toku postępowania przed sądem I instancji;

VII. na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. zwolnił oskarżonego w całości od obowiązku zapłaty na rzecz Skarbu Państwa kosztów sądowych, zaliczając wydatki poniesione w sprawie na rachunek Skarbu Państwa.

Apelację od tego wyroku wniosła obrończyni oskarżonego.

Na podstawie art. 427 § 2 oraz art. 438 pkt 2 i 3 k.p.k. zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła:

1) mający wpływ na treść orzeczenia - błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za jego podstawę, wyrażający się w przyjęciu, iż oskarżony zadając pokrzywdzonemu cios nożem, działała w zamiarze (ewentualnym) zabójstwa, podczas gdy materiał dowodowy nie pozwala na jednoznaczne przyjęcie, iż oskarżony zachowaniem swym wyczerpał znamiona art. 148 § 1 k.k., tj. działał z zamiarem zabójstwa pokrzywdzonego, a zachowaniem swym wyczerpał znamiona czynu opisanego w art. 156 § 1 pkt 2 k.k.

2) mającą wpływ na treść orzeczenia - obrazę przepisów postępowania w postaci art. 4 k.p.k., art. 5 § 2 k.p.k. i art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., polegającą na zaniechaniu uwzględnienia wszystkich okoliczności sprawy oraz przekroczeniu dopuszczalnych granic swobodnej oceny dowodów oraz zasady in dubio pro reo, co znajduje wyraz w szczególności w odrzuceniu wiarygodności wyjaśnień oskarżonego przy jednoczesnym oparciu istotnych dla rozstrzygnięcia ustaleń w oparciu głównie na zeznaniu pokrzywdzonego.

Na podstawie art. 427 § 1 k.p.k. oraz art. 437 k.p.k. – wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w pkt I jego sentencji poprzez przyjęcie, iż czyn przypisany oskarżonemu stanowi przestępstwo określone w art. 156 § 1 pkt 2 k.k. i wymierzenie oskarżonemu za ten czyn odpowiednio kary zgodnie z zagrożeniem ustawowym art. 156 § 1 pkt 2 k.k., w dolnych jego granicach.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Okręgowy w całym zakresie, w tym dotyczące strony podmiotowej czynu, są prawidłowe. Poczynione zostały na podstawie wszystkich dowodów, ocenionych zgodnie z wymogami art. 7 k.p.k. i zasługują na pełną aprobatę. Wbrew twierdzeniu skarżącej ustalenia nie zostały oparte wyłącznie na zeznaniach pokrzywdzonego Ł. K.. W znacznej części sąd dał wiarę wyjaśnieniom oskarżonego, np. co do przyczyny konfliktu na tle kradzieży DVD, czy też łączenia się z numerem alarmowym Policji 997, czy szamotania się mężczyzn. Jeżeli zaś chodzi o samo zdarzenie, które stanowi przedmiot oskarżenia, to okoliczności podawane przez oskarżonego i pokrzywdzonego są w zasadzie zbieżne. Nie budzi wątpliwości to w jakiej sytuacji oskarżony poszedł do kuchni po nóż, by za chwilę ugodzić nim pokrzywdzonego siedzącego na kanapie w szyję. Prawdą jest, że oskarżony różnie podaje czas, jaki upłynął od uderzenia go przez pokrzywdzonego w twarz, do chwili pójścia po nóż. Raz mówi, że minęło od tego zdarzenia 30 minut, a w dalszych wyjaśnieniach, że po pół minucie od uderzenia w twarz poszedł po nóż. Okoliczność ta może mieć znaczenie dla oceny stanu zdenerwowania sprawcy, ale nie zmienia to faktu, że kiedy wrócił z kuchni z nożem, to pokrzywdzony siedział. Sam oskarżony na rozprawie podał: „ja po uderzeniu usiadłem na pufie obok ławy, a on usiadł na wersalce, a ja wstałem, poszedłem do kuchni, wziąłem nóż i tym nożem go ugodziłem” (k. 571).

Okoliczności zadania ciosu nożem w szyję pokrzywdzonego są jasne, a wyjaśnienia oskarżonego są wystarczające dla poczynienia ustaleń o podmiotowej stronie czynu.

Bezasadny w tej sytuacji jest zarzut obrazy prawa procesowego art. 5 § 2 k.p.k. Zasada *in dubio pro reo* nie ma w niniejszej sprawie zastosowania, albowiem nie zaistniały niedające się usunąć wątpliwości, które sąd zobligowany byłby potraktować na korzyść oskarżonego. Zagadnienia natury faktycznej nie budzą wątpliwości, postępowanie dowodowe przeprowadzono dokładnie i w kompletnym zakresie. Jeżeli skarżąca ma na myśli wyjaśnienia oskarżonego, który przeczył zamiarowi zabójstwa, to jest to kwestia, która nie należy do kryteriów oceny dokonywanej przez przyzmat art. 5 § 2 k.p.k., lecz jest częścią analizy dokonywanej na podstawie art. 7 k.p.k., który wprowadza reguły oceny dowodów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 22 grudnia 2010 r., II KK 308/10, Prok. i Pr. – wkł. 2011/5, poz. 10).

Jak już wyżej wskazano zasada swobodnej oceny dowodów nie doznała uszczerbku, a wyjaśnienia oskarżonego podlegały weryfikacji innymi dowodami, co umożliwiło dokonanie prawidłowych ustaleń o podmiotowej stronie czynu, a w szczególności ustalenie, że działał on w zamiarze ewentualnym zabójstwa pokrzywdzonego Ł. K..

Poza sporem jest pogląd, że przyjęcie zamiaru ewentualnego możliwe jest w sytuacji, gdy skutek w postaci śmierci człowieka uświadamiany jest przez sprawcę tylko jako skutek możliwy i na jego nastąpienie sprawca się godzi.

Rację ma też skarżąca, że ustalenia dotyczące zamiaru muszą być wnioskiem koniecznym, wynikającym z analizy całokształtu przedmiotowych i podmiotowych okoliczności zajścia, a w szczególności ze stosunku sprawcy do pokrzywdzonego, jego właściwości osobistych, dotychczasowego trybu życia, pobudek oraz motywów działania, siły ciosu, głębokości, kierunku rany i rozmiarów użytego narzędzia, oraz wszelkich innych przesłanek wskazujących na to, że sprawca chcąc spowodować uszkodzenie ciała, zgoda swą, stanowiącą realny proces psychiczny, obejmował tak wyjątkowo ciężki skutek, jakim jest śmierć ofiary (zob. wyrok SA w Łodzi z 15 marca 2001 r., II AKa 28/01, OSPr i P 2002, Nr 4, poz. 13).

W przedmiotowej sprawie Sąd orzekający te wszystkie kryteria uwzględnił. Niesłuszne jest twierdzenie, że wzięto pod uwagę tylko okoliczności przedmiotowe i zachowanie sprawcy po czynie. W uzasadnieniu zaskarżonego

wyroku szczegółowo zostały opisane relacje między oskarżonym, a pokrzywdzonym, okoliczności przebywania Ł. K. (bezdomego) w mieszkaniu oskarżonego, spór o DVD, który zakończył się szarpaniną obu mężczyzn, którzy znajdowali się w stanie nietrzeźwości. Również Sąd meriti ustalał stan poczytalności oskarżonego i osobowość pokrzywdzonego na podstawie opinii sądowo-psychologicznej.

Zarówno oskarżony jak i pokrzywdzony to osoby nadużywające alkoholu. Oskarżony J. B. jest uzależniony od alkoholu od wielu lat. Wielokrotnie hospitalizowany, leczony odwykowo, bez rezultatu, z osobowością zaburzoną. Tempore criminis przesłanek z art. 31 k.k. nie stwierdzono.

Poziom intelektualny pokrzywdzonego biegła psycholog oceniła jako mieszczący się w granicach normy, a wypowiedzi bez konfabulacji. Ilość spożytego alkoholu mogła zaburzyć zdolność zapamiętywania i kontroli sytuacji (opinia sądowo-psychologiczna, k. 395). Zarzut, że świadek mógł w toku kolejnych przesłuchań składać niespójne zeznania, jest o tyle niestosowny, że wynikało to z urazów doznanych w czasie czynu i powolnego procesu rehabilitacji (o czym pisze biegła psycholog).

Podniesione wyżej kwestie – wbrew twierdzeniu apelującej – były przedmiotem rozważań przez Sąd Okręgowy, co wynika z treści uzasadnienia. Oczywiście przy ustalaniu zamiaru sprawcy bierze się pod uwagę przesłanki przedmiotowe i podmiotowe, tym niemniej możliwe jest wnioskowanie na podstawie uzewnętrznionych przejawów jego zachowania. Z tych też powodów Sąd orzekający w pierwszej kolejności zajął się stroną przedmiotową czynu, jednakże nie pomijając dalszych kryteriów koniecznych do ustalenia strony podmiotowej. Oskarżony J. B. opisując okoliczności w jakich uderzył pokrzywdzonego nożem wyjaśnił na rozprawie: „On mnie uderzył w twarz, bo się z nim szarpałem, bo chciałem żeby wyszedł (...), jak zadałem mu cios nożem, to K. siedział na wersalce, a ręce miał opuszczone. Ja nie wiem dlaczego go uderzyłem nożem w szyję, a nie w inną część ciała. Z tego co wiem, to w szyi znajdują się ważne dla życia organy” (k. 571).

Wskazać należy, że oskarżony wziął z kuchni duży nóż o długości 32 cm, w tym 21 cm ostrze. Dla zobrazowania siły ciosu niezbędne zdaje się być przytoczenie obrażeń ciała jakich doznał pokrzywdzony na skutek uderzenia go nożem w szyję. Były to obrażenia w postaci rany klutej szyi po stronie prawej, penetrującej do gardła z uszkodzeniem naczyń tętniczych i żylnych szyi, z obfitym krwotokiem, uszkodzeniem górnej części przełyku i dolnej części prawej ślinianki przyusznej, następowej pourazowej niedrożności prawej tętnicy szyjnej wewnętrznej z udarem niedokrwiennym mózgu pod postacią niedowładu połowicznego lewostronnego i padaczki oraz pourazowym obwodowym uszkodzeniem nerwów X – XII i pnia współczulnego po stronie prawej z porażeniem prawej połowy krtań, które to obrażenia stanowiły ciężki uszczerbek na zdrowiu w postaci choroby realnie zagrażającej życiu pokrzywdzonego.

Z wyjaśnień oskarżonego wynikało, że miał świadomość, że w szyi ulokowane są ważne dla życia organy. Co prawda zadał jeden cios (co akcentuje obrona), ale był to cios zadany dużym ostrym narzędziem z dużą siłą, skoro uszkodzone zostały organy ciała znajdujące się w głębi ciała pokrzywdzonego, jak naczynia tętnicze i żyłne, przełyk, krtań, ślinianki, uszkodzone nerwy, pień współczulny.

Umyślne wbicie z dużą siłą ostrza noża o dużych rozmiarach w szyję, gdzie zlokalizowane są ważne dla życia ludzkiego organy (jak wyżej wymienione), powoduje nieuchronnie tego rodzaju uszkodzenie ciała, które stwarza niebezpieczeństwo dla życia ofiary. Umyślne zatem spowodowanie uszkodzenia ciała o takim charakterze (ciężkiego uszczerbku na zdrowiu w postaci choroby realnie zagrażającej życiu), nie może nie łączyć się z przewidywaniem przez sprawcę możliwości spowodowania śmierci człowieka i akceptacją takiej możliwości (por. wyrok Sądu Najwyższego z 11 kwietnia 1979 r., RNw 3/79, OSNPG 1979, nr 10).

W jednym z judykatów wydanych w sprawie o zbliżonym stanie faktycznym, jak w niniejszej sprawie, Sąd Najwyższy wyraził następujący pogląd: „Zachowanie się sprawcy, który nie w trakcie jakiejś szamotaniny, ale znienacka, wykorzystując nieuważę swojej ofiary – mając możliwość zadania ciosu z dużą precyzją – atakuje ją nożem i zadaje cios w miejsce, w którym znajdują się ważne dla życia organy, świadczy o tym, że co najmniej przewidywał on możliwość

śmierci ofiary i na taki skutek się godził” (wyrok Sądu Najwyższego z 4 stycznia 1978 r., I KR 220/77, OSNPG 1978, nr 7).

Nie można uwierzyć oskarżonemu, że celem jego działania było skłonienie pokrzywdzonego do opuszczenia mieszkania, bo nie zadał ciosu lekkiego, „bezpiecznego” dla jego zdrowia, chociaż miał ku temu możliwości, bo pokrzywdzony siedział na wersalce z opuszczonymi rękami, nie przybierając agresywnej postawy. Kiedy pokrzywdzony po otrzymaniu ciosu krwawił i wybiegł z mieszkania, oskarżony nie podjął żadnej akcji ratowniczej. Zamknął drzwi i wycierał ślady krwi w mieszkaniu.

Ustalenie zamiaru ewentualnego zabójstwa jest ze wszech miar słuszne i znajduje odzwierciedlenie w zebranych materiałach dowodowych, który został należycie oceniony przez Sąd I instancji.

Wniosek apelacji o przypisanie oskarżonemu wyłącznie przestępstwa z art. 156 § 1 pkt 2 k.k. – tj. umyślnego spowodowania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu w postaci choroby realnie zagrażającej życiu, jest nie do przyjęcia. Wywołane działaniem oskarżonego skutki (kwalifikowane z art. 156 § 1 pkt 2 k.k.) są faktem, ale nie wyczerpują pełnej oceny prawnej.

W sytuacji kiedy oskarżony zadał pokrzywdzonemu dużym nożem silny cios w szyję w ustalonych przez Sąd Okręgowy okolicznościach, należało przyjąć, że miał możliwość przewidywania śmierci pokrzywdzonego i na ten skutek się godził. Nie ma podstaw do kwestionowania możliwości przewidywania takiego skutku i godzenia się na jego nastąpienie. Motywy podane przez Sąd Okręgowy są czytelne i zgodne z ustalonymi faktami.

To, że czyn oskarżonego zakończył się w fazie uśmierzania, wynika wyłącznie z faktu udzielenia mu szybkiej pomocy medycznej po interwencji osób trzecich. Słuszne są uwagi sądu, że z zachowania oskarżonego po czynie wynikało, że nastąpienie skutku śmiertelnego było mu co najmniej obojętne. Analiza przedmiotowych i podmiotowych okoliczności zajścia, negatywny stosunek do pokrzywdzonego wobec konfliktu o DVD i wynikająca z tego złość, przy uwzględnieniu organicznych zaburzeń osobowości oskarżonego, skłonności do działań odwetowych, deficytu samokrytycyzmu, chłodu uczuciowego w powiązaniu ze sposobem działania, opisanym ostrym narzędziem w postaci dużego noża kuchennego, prowadzi do jednoznacznego wniosku o tym, że oskarżony chcąc spowodować uszkodzenie ciała pokrzywdzonego, zgodą swą obejmował tak wyjątkowo ciężki skutek jakim jest śmierć ofiary.

Wywody obrony, że brak podstaw do przypisania oskarżonemu działania w zamiarze zabójstwa, nie przekonują, gdyż przeczy temu zebrany w sprawie materiał dowodowy. Sąd Apelacyjny w całej rozciągłości podzielił ustalenia Sądu Okręgowego o podmiotowej stronie czynu oskarżonego i zaakceptował motywy, jakimi kierował się Sąd orzekający przy rozstrzygnięciu.

Odnosząc się do oceny zaskarżonego wyroku w zakresie kary, brak podstaw do jej kwestionowania. Oskarżonemu wymierzono karę 8 lat pozbawienia wolności, tj. w granicach ustawowego minimum, toteż o rażącej niewspółmierności kary nie może być mowy. Podkreślić jedynie należy, że pokrzywdzony Ł. K. doznał bardzo ciężkich obrażeń ciała. Wiele tygodni był hospitalizowany, a rehabilitacja choć długotrwała nie zakończyła się pełnym powrotem do zdrowia. Skutki zdrowotne będą odczuwalne przez dalsze lata. Kara wymierzona oskarżonemu jest łagodna, zważywszy głównie na charakter skutków wyrządzonych przestępstwem, przy uwzględnieniu osobowości oskarżonego, o czym mowa w opinii sądowo-psychiatrycznej.

Nie znajdując podstaw do uwzględnienia zarzutów i wniosków apelacji, zaskarżony wyrok jako prawidłowy w całym zakresie utrzymano w mocy.

O kosztach nieopłaconej obrony z urzędu oskarżonego J. B. w postępowaniu odwoławczym orzeczono na podstawie art. 29 ustawy – Prawo o adwokaturze.

Zwolnienie oskarżonego od ponoszenia kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze uzasadnia jego trudna sytuacja materialna (art. 624 § 1 k.p.k. w zw. z art. 634 k.p.k. i art. 17 ustawy o opłatach w sprawach karnych).

SSA Barbara Krameris SSA Bogusław Tocicki SSO (del. do SA) Maciej Skórniak